

UNA VIDA EXEMPLAR

VA NÉIXER AMB QUATRE SET-CENTS i va ser, consecutivament, la coseta preciosa, el primer fill d'en Cardona, el nebot de la Marina, el rei de la casa, el més valent de tots, el que ha fet una estirada, el més alt de la classe, el més gran que he vist en ma vida, el que creiem que és un cas de gegantisme elefantíasic, el que amoïna una mica els pares, el comes, l'estruç, la pobra bèstia, ni gegantisme ni elefantiasi, el tema per a una investigació, la portada i primera plana de tots els diaris de la ciutat, el rècord Guinness d'alçada i d'amplada humanes i el gegant de la Guineueta, la sensació d'aquest últim any, Martí Cardona.

Vam saber d'en Martí per un diari sensacionalista que presentava el nano muntanya en un fotomuntatge més o menys desafortunat. El nano muntanya abraçat a un sofà de dues places. El nano muntanya sostenint una pilota de bàsquet amb cada mà. El nano muntanya aixecant un extintor amb el dit petit de l'esquerra. No tenia ni dos anys i el veies somriure beneïtament i no

sabies si prendre-t'ho com una amenaça o com una promesa d'un futur millor o com una de tantes curiositats. El metre i mig i els cinquanta quilos sis-cents que va acreditar en una de les moltes revisions pediàtriques van dividir els entesos entre els partidaris de l'acromegàlia i els de l'elefantiasi. Els primers deien als segons que en parlarien quan trobessin alguna obstrucció als vasos limfàtics, o la raó de com un nano de la Guineuetta podia haver entrat en contacte amb la filària, i els segons, als primers, que no hi havia hagut en la història un cas documentat de crisis tan agudes com les d'en Martí. Cap cas *encara*, pensaven els altres, i amb ganes de ser ells qui signessin aquest primer document, es presentaven a la casa dels Cardona a oferir-se encantats de fer-se càrrec del cas del seu fill (perquè parlaven de *cas* i de *situació* a una mare que els dedicava una estoneta de cortesia abans d'acompanyar-los fins a la porta i dir-los gràcies per les molèsties però suposo que ho entendran).

En aquella època, en Martí no acostumava a sortir gaire. O més ben dit, és fàcil imaginar que no sortia gaire, tot i que ara tampoc no sabia dir per què. Suposo que un nen de cinc anys capaç de tombar un cavall d'un cop de puny és més aviat difícil de controlar. De tant en tant, algun curiós s'aturava davant de l'edifici on vivia però no crec que a ningú se li acudís de parlar-hi. A més, ¿què li preguntes a un gegant? I a un de cinc anys més aviat justet, perquè mai no hi va haver cap indicatiu que el desenvolupament extraordinari del cos d'en Martí es donés en cap altre aspecte, per la qual cosa en

aquells moments en Martí tenia tant d' excepcional com de gros i babau. Sembla que va anar a l'escola, on suposo que va haver de suportar el que no es pot suportar (però ho suposo, o sigui, no ho sé i no he trobat la manera de confirmar-ho, i bé pot ser que no, que el cos mateix d'en Martí el protegís del que s'imposa a la resta). Passats els dotze, quan ja començava a semblar impossible que no hagués sorgit alguna mena de patologia associada o derivada del seu creixement, en Martí ja devia estar profundament convençut no tant de ser diferent com de ser tan terriblement estrany que ja començava a entendre que ningú volgués acostar-se-li (i fins i tot els disculpava, la bestiesa era esperar que ho fessin, qui collons voldria estar amb algú així, i aquesta mena de coses). Si el contradieien o l'acusaven carinyosament d'exagerar, en Martí es limitava a assenyalar un braç de més d'un metre o unes anques que no cabien en cap butaca (per asseure's havia de cobrir el menjador amb una vintena de coixins de metre deu per vuitanta i un pam de gruix que, en relació al seu cos, feien l'efecte de no ser gaire més que una estoreta que com a màxim suavitzava el contacte amb la rajola). O sigui, és tan fàcil imaginar que feia això del braç i que tothom callava immediatament, que quasi sembla que ha d'haver estat així, que no podia ser de cap altra manera (tot i que el problema d'en Martí és que va deixar de ser el que era massa aviat per poder ser més o menys qualsevol cosa, oblidat pels diaris i recordat sempre a mitges, sempre amb la sensació de saber-ne massa poc).

Abans de poder parlar amb els seus pares, vaig arri-

bar a coincidir amb ell en una ocasió que dubto que arribés a recordar, perquè no devia ni registrar-la, perquè no vam ni parlar. De fet, gairebé ni vam coincidir. El vaig trobar un matí de lluny, caminant per un dels parcs més grans de la ciutat, i m'hi vaig atansar per veure si l'era o no, juntament amb altres desenes de persones. El paio era immens. Devia fer més de tres metres. La seva esquena tenia alguna cosa de mur i el seu coll, alguna de bou; caminava amb compte de no donar un cop a la mare, que li arribava a l'altura del canell, cada vegada que la inèrcia li feia moure els braços. Se'm va acudir córrer a demanar-li una foto, com tants d'altres que es van posar al seu costat i van fer la ve baixa amb els dits, però em vaig veure a mi mateix contemplant una fotografia d'aquestes a casa d'algú que te l'ensenya perquè vegis una cosa increïble i sent incapaç de dir cap altra cosa que no sigui *és l'hòstia de gran*. Que gros que és el fill de puta. El paio és una puta paret. Aquesta mena de coses. La gent tendeix a quedar-se amb la part anecdòtica del nano muntanya i, en certa manera, aquestes fotos robades alimenten aquesta mena de mandra, el no voler pensar en cap altra cosa que no sigui la manera de dir que el paio és molt gros. D'alguna manera, llavors, veient-lo perdre la mirada davant de tantíssimes càmeres, vaig voler no ser un d'aquests i provar d'anar una mica més enllà, o menys, no ho sé. Potser és tan gratuït i tan majoritari com voler anar contra la majoria, però llavors em vaig adonar que hi havia alguna cosa en en Martí que te n'allunyava, una espècie d'entotsolament, o de concentració d'aquell cos sobre si mateix, com si fos

l'autor d'una obra que no sap com donar per acabada i aquesta obra fos ell mateix. Després vaig saber (o sigui quan els seus pares van aparèixer pel restaurant i vaig gosar preguntar-los si ells els eren i, per alguna raó, em van respondre) que aquella mateixa sensació havia espatllat totes les seves relacions (si podien considerar-se relacions la conversa amb la portera o la mena de cortesies que li dispensaven les amigues de la mare quan, per casualitat, coincidien al menjador). Sempre s'imposava aquesta espècie d'incomoditat indefinida que acabava per fer-se insuportable. Començava com una interferència, una nota irritant que feia que molts dels gestos socials que en Martí assajava —una abraçada, una proposta de sopar, la promesa d'una trucada— quedessin suspesos a l'aire, sense resolució, com si en Martí no fos només en Martí sinó alguna cosa més, una mena de soroll de fons que inquietava els seus interlocutors i els obligava a marxar d'hora i vinga i dos petons. La seva desproporció es reivindicava a costa del contacte i s'imposava com a prioritat, i a ningú li agrada saber-se secundari, van dir-me, i jo vaig entendre.

Després en Martí va deixar de ser notícia, si és que en algun moment ho havia estat, i la seva història va passar a ser clandestina, o sigui domèstica, la mena de pregunta que es formula a mitges i que mai no es respon del tot. No va ser fins que va haver complert els dinou i sobrepassat els quatre-cents cinquanta quilos de pes que els veïns del segon van notar que l'estructura del pis se'n ressentia (però no era cert, deia la mare, un pis aguanta això i el que faci falta, el que passa és que no els agrada

la forma d'aquests quatre-cents cinquanta quilos, fills de puta prejudiciats, deia). Alarmats per una esquerda que coquetejava amb un pilar i s'enfilava fins al sostre, van afanyar-se a parlar amb els Cardona per dir-los que potser haurien de pensar a fer-hi alguna cosa. Que fessin alguna cosa. Que marxessin. L'esquerda materialitzava una por que inquietava els veïns des que van sentir parlar per primera vegada de *gegant* i de *gegantisme*. La lògica d'aquesta por, però, tenia tant de desconfiança en l'estructura de l'edifici com d'un imaginari en el qual els gegants vestien calçons i leotards i eren abatuts per experts cavallers enamoradors de princeses. Per això, i tot i que els Cardona van insistir a remetre la factura dels desperfectes a la seva asseguradora, es va convocar una ràpida reunió d'escala on es van venir a repetir, essencialment, els mateixos problemes. Que no suportaven el soroll. Que havien trobat esquerdes pertot arreu. Que si això seguia així, deien (i amb això venien a dir si el monstre, com collons es digui, segueix creixent), vés a saber què passarà (i amb això volien dir l'edifici s'ensorrarà, cosa que explicava que fossin els veïns de les dues portes del segon, els de les del primer i els de l'entresòl els que es mostressin més amoïnats pel futur de l'escala i es neguessin sistemàticament a no parlar d'en Martí sinó *del seu fill*). L'administrador de la finca, que havia tingut temps de contactar el constructor, va apostar per la confiança en l'estructura i va dir que, segons els entesos, no hi havia d'haver cap problema, però, ¿i si salta? ¿O rellisca i cau a terra?, deia la del segon, aquestes coses passen, i les obres, el que no s'aguanta més són les

obres. Cada dos per tres, cops de martell i les broques dels collons i a la merda la becaina, deia, però era inevitable, havien d'ampliar els marcs de les portes i tirar a terra alguns envans. El millor per a tots seria retirar-se a una masia amb prou espai perquè en Martí no fos la mena de molèstia que semblava que era a ciutat, tot i que el tamany era una qüestió relativa, deia la mare, tan fàcil com posar-lo en un descampat, o en una nau industrial, el problema era que no tenien prou diners per marxar.

Com a solució provisional es va proposar de traslladar en Martí a la planta baixa (que havia estat una adrogueria de sostres de més de tres metres i amb sortida de local a peu de carrer) i pujar els Salina al tercer, però calia un munt de paperassa per a la permuta i el senyor Salina va veure de seguida que, si se l'estalviaven, i en Martí acabava per rebentar el pis quan encara era a nom seu, ningú no li garantia que la bona fe dels Cardona se seguís mantenint intacta. Si ho feien, ho feien bé, va dir, però a tothom li va semblar que era més una raó de temps que no de mètode i que, en el fons, tothom podia trobar prou raons per confiar en els Cardona (especialment, perquè la possibilitat de veure com se'ls ensorrava l'edifici pesava molt més que els interessos del senyor Salina i perquè algú va recordar oportunament la història del cunyat d'un cosí que havia intercanviat el seu pis amb el de la seva germana i no ho havia sabut ningú).

La segona aparició d'en Martí als mitjans va ser el resultat d'una combinació de factors diversos, el més important dels quals que un periodista va allargar la ne-

cessitat de notícies que s'acusa a l'estiu fins a la primera setmana de setembre. Aquest error de percepció va fer que rescatés de l'hemeroteca la història d'aquell nano immens i considerés que retrobar-lo deu anys després podria interessar el públic lector del seu diari (o sigui, el lector considerat en la versió de l'estiu, estupiditzat o més sensible a l'estupidesa que durant la resta de l'any i disposat a tornar a llegir més o menys el mateix però diferent). Que l'entrevista i la sessió de fotografies a la qual en Martí es va sotmetre fos llegida pel lector de setembre, enmig de l'efervescència de novetats, estrenes culturals i de la represa de la política penjada a finals de juliol, va confondre certes jerarquies de la informació i va fer que es prengués el cas d'en Martí no com una curiositat de pàgina rosada sinó com un cas que tenia un cert ascendent simbòlic sobre el nou curs. El que havia de consumir-se i oblidar-se va fixar-se inesperadament a les retines lectores i, al cap dels dies, com passa amb les històries o els casos que connecten els dos pols d'alguna conducció col·lectiva, va començar la lenta proliferació d'articles, columnes d'opinió i cartes al director que havia de durar tant de temps, potser massa.

No recordo exactament el que s'hi va dir, però sé que s'hi va dir de tot: que en Martí demostrava que l'evolució tecnològica no havia eliminat la biològica, que havia d'entendre's com una advertència als excessos de l'enginyeria, que l'únic de significatiu d'en Martí era l'absència de trets significatius: en Martí era perfecte per a qualsevol mena de metàfora. Les lectures polítiques fetes des de l'oposició el van fer servir per criticar

la inacció del govern, incapaç de donar sortida a les necessitats d'assistència social d'algú com en Martí. D'altres el presentaven com un repte que hauria d'afrontar l'executiu actual i que hauria de demostrar la seva capacitat de reacció i l'atenció privilegiada que oferia al ciutadà, tot i que tothom parlava d'en Martí com *d'algú com en Martí* i de les seves mesures com un *cas* del qual *s'havien d'ocupar*. Es va llegir la seva història com una pregunta que resumia la qüestió clàssica de si el que és bo per a tots ha de sobreposar-se a l'interès individual o si una cosa no s'oposa necessàriament a l'altra. En la majoria de casos, en Martí era vist com un problema (de creació d'infraestructures, del que haurà de fer-se si en vénen més com ell, de l'esforç que representa per a una societat que té problemes més seriosos) i, sovint, derivava en proclames exaltades (¿que ens hem de posar a refer la mida de totes les coses, ara?, ¿ampliar els carrers, fer més grans les portes *per si algun dia* al senyor Martí Cardona se li acut de passar-hi?, aquesta mena d'estupideses) que només servien per constatar que el columnista reivindicava, com en tantes altres coses, el dret a mantenir les coses tal com estaven. Però no, en Martí era un fill com qualsevol altre i seria un home com qualsevol altre, es deien els seus pares, quasi per convencé's que el problema era un altre, que estava en els altres. Sense sortir-se'n. Davant d'aquella proliferació cancerosa d'opinions i anàlisis crítiques, els estats d'ànim d'en Martí es van anar tornant cada cop més opacs, especialment quan se li preguntava pel futur. Des de sempre en Martí s'havia negat a pensar-se en termes d'*utili-*

tat o de *servei*. La seva relació amb el món havia de ser una altra, es deia, i murmurava alguna cosa de trobar una feina que no fes de les seves dimensions ni un defecte ni una virtut, sense concretar quina era aquesta feina ni preguntar-se tan sols si existia. Quan imaginava el seu futur, ho feia des d'una modesta imaginació de metre vuitanta, amb roba de gent de metre vuitanta i cubicles minúsculs de gent de metre vuitanta, o millor, des de l'home invisible de Wells, passant per la rastelleria de versions cinematogràfiques del tema, fins a la miniaturització, les formes de camuflatge extrem o aquells teixits nanodissenyats que no reflecteixen la llum. En Martí aprofitava l'imaginari de la invisibilitat per evadir-se de tot i de tothom, en un moment en què el seu cas havia passat a formar part de la ciutat d'una manera que no hauria pogut preveure. S'havia convertit en una categoria des de la qual la ciutat es pensava a si mateixa, un argument que s'invocava en centenars de tauletes circulars de cafè i inspirava els dissenyadors gràfics i els publicistes, els polipoetes, els presentadors de llibres, els cantautors aficionats i els professionals. Era un Floquet de Neu, una de les puntes de la *skyline* imaginària que s'evocava quan algú preguntava a la gent pel lloc on vivien. El problema eren les trucades contínues a casa, les invitacions a participar en algun programa de televisió i les infinites variacions dels quinze minuts de fama que la mare veia com una forma grollera de ridiculitzar en Martí, d'espectacularitzar-lo. Com sempre que algú s'enfronta per primera vegada a un públic, en Martí va haver de mesurar la seva capacitat d'aguantar els cente-

nars de mirades casuals i va descobrir, al capdavall, que aquesta capacitat era terriblement limitada. De tant en tant, quan s'acumulaven uns quants curiosos a sota de la seva finestra, treia lentament una de les seves manasses, esperava el temps de rigor que calia per a la foto i es retirava, però poca cosa més.

Si no hagués estat perquè en Martí no es queixava mai de res haurien guanyat una mica de temps al temps, però aquella nit se'n van anar a dormir sense dir-se res que no es diguessin cada nit. En Martí no va adonar-se que els dolors eren més aguts que altres nits fins que no va sentir el terrabastall d'un envà batut a terra. Les cames li havien crescut a una velocitat inusitada i havien ocupat, en amplada i en llargada, el poc espai que permetia l'habitació quan en Martí s'estirava. Sense despertar-se, s'havia anat arrupint i havia adoptat la mateixa estratègia dels nadons de nou mesos respecte a les parets de l'úter de la mare, però la pressió havia arribat a un punt insostenible i, cap a les cinc de la matinalda, l'envà que tenia als peus va cedir i les cames d'en Martí van avançar cap a la cuina. Aquesta primera desfeta va conduir la cama esquerra d'en Martí fins a la porta que connectava la cuina amb el menjador i va encaixar-la al marc de la porta que duia a l'habitació dels pares i als lavabos. La mare va despertar el pare però no van poder fer-hi res: la cama d'en Martí obturava el passadís i s'inflava gairebé a cada batec, com qui infla un globus. Van haver de sortir per la finestra que obria l'habitació dels pares al celobert interior de l'escala i, des d'allà, buscar el carrer per abordar el local des de la seva

entrada exterior. Mentrestant, la cama dreta d'en Martí, doblegada segons els vaivens de la casa, trobava una mica d'aire al menjador. Dels braços, només el dret havia arribat a una finestra per respirar i ara queia sobre la vorera amb les venes convertides en tubs de cautxú violeta; l'esquerre s'estrenyia contra el cos d'en Martí.

Es van adonar de la gravetat de la situació en l'únic moment en què el cos del seu fill va deixar d'inflar-se. Amb l'ajuda dels seus pares, en Martí va aconseguir alliberar el cap del racó on s'oprimia i fer-lo passar a través de la persiana metàl·lica del local. Immediatament, van trucar a tots els cossos d'ajuda i serveis d'emergència que coneixien i la mare de seguida va tenir organitzats els pocs veïns que s'havien despertat amb la destrucció del primer envà (també havien caigut un parell de prestatgeries plenes de gerros i l'armari on guardaven tots els plats, molt abans que la primera conducció d'aigua es trobés atrapada entre el totxo i el genoll d'en Martí), que ara corrien a buscar alguna cosa per beure o pensaven com evitar que el braç d'en Martí pengés tanta estona (al final, el pare va aparcar-hi el cotxe just a sota i la sang va poder córrer amb més facilitat). Ni els bombers ni la policia van aportar cap solució que no fos barroera. En Martí no es podia moure, entrellaçat amb el pis com una serp en un laberint de plàstic, i l'únic que podien fer era ensorrar envans i parets que no fossin mestres i veure el què, deien, i la mare consentia el que fos sempre que el treguin d'aquí.

Una hora després de la primera alerta, van decidir desallotjar l'edifici. Les anques d'en Martí estaven atra-

pades entre una columna mestra i una de les parets centrals del local i en principi no havia de passar res, deia, però si passava, i en Martí s'eixamplava un pam a banda i banda, l'estructura de l'edifici podia veure's compromesa. També parlaven dels peus, de la mà que ja sobrepassava el marc de la finestra. Si no li obrien una mica d'espai, la sang no podria passar del canell amunt i, si trigaven a treure'l, començaria a fer gangrena. Això si trigaven *molt* a treure'l, deia la mare, però resultava que esbotzar una paret no era tan senzill i no podien fer servir ni dinamita ni res d'explosiu que posés en perill la integritat d'en Martí i sí, havien demanat una grua de demolicions, però encara havia d'arribar i no estaven del tot segurs de poder fer-la servir. Per quan van haver convençut més de la meitat de l'escala de sortir al carrer amb el mínim a sobre, ja hi havia, a la cantonada, mitja dotzena de periodistes amb càmera i focus que preguntaven indiscriminadament als veïns (a l'inspector d'hisenda, al redactor de manuals d'instruccions d'impresores, a la professora de secundària) qui era qui i què era ben bé el que passava. Els tècnics corrien amunt i avall per captar la manassa recolzada sobre el Fiat de la vorera, el moviment alterat del pit que pujava i baixava en el poc espai que li concedia el sostre i el cap d'un Martí que mirava al cel sense saber què fer per sortir d'aquell entresòl que se li havia convertit en trampa (però sobretot el soroll, la respiració de balena embarrancada i aquells grunyts, aquells crits puntuals de quan el cos d'en Martí s'esclafava contra l'estructura de l'edifici sense esquarterar-la). De la mare només en van treure

una cara plorosa i, del pare, una mirada fixa en el crit d'un Martí que es retorçava perillosament contra les parets que, fins llavors, li havien permès de respirar. Espantat, va córrer cap a l'entrada del local i, amb ell, la mare i l'únic bomber que no treballava tirant parets a terra. De l'edifici arribava un soroll com de fusta que cruix o d'os que es trenca lentament i sembla que són les cames, deia algú, o els braços, que se li esclafen, i de seguida es van posar tots a fer més ràpidament el que fos que estaven fent. El cos d'en Martí engegava una altra crescuda i l'edifici ja no concedia marge. La mare se'n va adonar de seguida: trigaven més a obrir espais que el que trigava en Martí a ocupar-los. El grup de bombers que treballava al celobert havia aconseguit alliberar-li el peu esquerre, que ara reposava sobre el replà, però la resta va haver de deixar de picar quan aquell cos immens va decidir afermar-se de manera definitiva, en un engrossiment que va projectar el ventre, el pit, les espatlles i totes les extremitats, enroscades o ofegades en algun racó de la casa, més enllà del que permetia la planta de l'edifici. Ja no hi havia res a fer. A poc a poc, la biga travessera li va enfonsar la nou al mig del coll.

L'endemà al matí, tots els mitjans van consignar fredament la mort del gegant d'Horta, l'esperança de tants. Les reaccions a la notícia van ser molt diverses. Des del lament o la necrològica fins a la d'aquells que només van recordar que ja havien començat a oblidar-lo. Els debats sobre el que va significar en Martí a la ciutat es van reprendre, però com en sordina, com si discutir sobre res que no fos notícia no tingués massa sentit. Això

no obstant, en el que sembla que tots els entesos van coincidir, just abans de donar el tema per tancat, va ser a celebrar la resistència insòlita de l'edifici, model, van dir, del que haurien de ser les construccions futures de la ciutat.